

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

УДК 347.736

DOI <https://doi.org/10.32782/2408-9257-2023-6-9>

Вечірко І. О.,

кандидат юридичних наук,

суддя Центрального апеляційного господарського суду у відставці

КОДЕКС УКРАЇНИ З ПРОЦЕДУР БАНКРУТСТВА ЯК ДЖЕРЕЛО ГОСПОДАРСЬКОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА

BANKRUPTCY CODE OF UKRAINE AS A SOURCE OF ECONOMIC PROCEDURAL LAW

Стаття присвячена дослідженню процесуальних норм Кодексу України з процедур банкрутства (КУЗПБ), який пропонується розглядати в якості одного із джерел Господарського процесуального права. Встановлено, що необхідність зосередження у одному нормативному акті матеріально-правових, процедурних та процесуальних норм пов'язана із складним характером правовідносин неспроможності які є об'єктом правового регулювання. Досліджено питання щодо пошуку оптимальної структури нормативно-правового регулювання процесуальних відносин неспроможності. Обґрунтовано, що процесуальні норми КУЗПБ є спеціальними нормами, які покликані встановити правила розгляду господарським судом справ про банкрутство (неплатоспроможність). Разом із тим розгляд таких справ має здійснюватись з урахуванням загальних норм Господарського процесуального кодексу України (ГПК), які визначають завдання та основні засади господарського судочинства. Доведено, що знаходження процесуальних норм, які регулюють відносини неспроможності у різних нормативно-правових актах – КУЗПБ та ГПК породжує проблему забезпечення відповідності спеціальних процесуальних норм загальним. З введенням в дію КУЗПБ законодавцем не було одночасно внесено відповідні зміни до ГПК, що утруднює ефективне застосування процесуальних норм. Автор вважає, що відсутність серед визначених ст.12 ГПК форм господарського судочинства такої окремої форми як провадження у справах про банкрутство перешкоджає усвідомленню необхідності узгодження процесуальних норм КУЗПБ та ГПК. В умовах широкого застосування норм ст.7 КУЗПБ про розгляд спорів у відокремленому провадженні в межах справи про банкрутство особливе значення набуває узгодження норм цієї статті, із нормами ст.20 ГПК, якою встановлено юрисдикцію господарських судів щодо розгляду справ. Автором в результаті аналізу окремих процесуальних норм КУЗПБ, зроблено висновки про те що ці норми не забезпечують належного правового регулювання відносин неспроможності. Вказане свідчить про необхідність вжиття заходів із системного вдосконалення норм КУЗПБ як джерела господарського процесуального права, з урахуванням наукових досліджень у цій сфері, зокрема і доктринальних положень конкурсного процесу.

Ключові слова: процесуально-правове регулювання, провадження у справах про банкрутство, господарське судочинство, банкрутство, неплатоспроможність, принципи відносин банкрутства.

This article is devoted to the research of procedural rules of the Bankruptcy Code of Ukraine (BCU), which is proposed to be considered as one of the sources of Economic Procedural Law. It has been established that the need to concentrate substantive, procedural and procedural rules in a single regulation is determined by the complex nature of insolvency relations which are the object of legal regulation. It has been substantiated that the procedural rules of the BCU are special rules which are intended to establish the procedure for consideration of bankruptcy (insolvency) cases by an economic court. Still, such cases should be considered with due regard for the general provisions of the Economic Procedure Code (EPC) which define the tasks and fundamental principles of economic proceedings. It has been proven that the scattering of procedural rules governing insolvency relations around different legal acts, namely BCU and EPC, generates the problem of ensuring that special procedural rules are consistent with the general ones. With the enactment of the BCU, the legislator failed to amend the EPC simultaneously, which makes it difficult to apply the procedural rules effectively. The author believes that the absence of such a separate form as bankruptcy proceedings among the forms of economic proceedings defined in Article 12 of the EPC prevents the realization of the need to harmonize the procedural rules of the BCU and the EPC. Given the widespread application of the rules provided for by Article 7 of the BCU on consideration of disputes in separate proceedings within a bankruptcy case, it is of particular importance to

harmonize the rules of this Article with the rules of Article 20 of the EPC, which establishes the jurisdiction of economic courts to consider cases. Based on the analysis of certain procedural rules of the BCU, the author has concluded that these rules fail to ensure proper legal regulation of insolvency relations. Hence it is required to ensure systemic improvement of the BCU rules as a source of economic procedural law, taking into account the research findings in this area, including the doctrinal rules of the procedure for declaring bankruptcy.

Key words: procedural and legal regulation, bankruptcy proceedings, economic process, bankruptcy, insolvency, principles of bankruptcy.

Постановка проблеми. Господарське процесуальне право покликано врегулювати правовідносини, пов'язані з розглядом господарськими судами спорів у сфері економічної діяльності. Як будь-яка галузь права господарське процесуальне право черпає свої норми із спеціальних джерел, найпоширенішими із яких є нормативно-правові акти. Основним джерелом господарського процесуального права виступає Господарський процесуальний кодекс України (далі – ГПК). Згідно із ст. 1 ГПК цей нормативний акт визначає юрисдикцію і повноваження господарських судів, встановлює порядок здійснення судочинства у господарських судах [1]. Разом із тим, для розгляду однієї із категорій справ, які розглядаються господарським судом, а саме справ про банкрутство законодавцем встановлені спеціальні правила. Ці правила були розташовані у окремому нормативному акті – Законі України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (далі – Закон про банкрутство) [2]. В результаті проведеної роботи з кодифікації законодавства про банкрутство було прийнято та введено в дію у жовтні 2019 року новий нормативний акт – Кодекс України з процедур банкрутства (далі – КУЗПБ) [3]. Оскільки КУЗПБ, поряд з нормами матеріального права та процедурними нормами включає норми, які визначають порядок розгляду справ про банкрутство, тобто процесуальні норми, то цей Кодекс слід розглядати в якості одного із джерел господарського процесуального права. Дослідження норм цього нового джерела надає можливість з'ясувати особливості правового регулювання правовідносин неспроможності (банкрутства).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Правовідносини неспроможності та зміст нормативно-правових актів, якими вони врегульовані були предметом дослідження А. Бутирського, В. Джуни, Б. Полякова, П. Пригузи, В. Радзивілюк, М. Тітова та ряду інших авто-

рів. Новий етап таких досліджень, пов'язаний із прийняттям КУЗПБ та виявленням судовою практикою істотних недоліків правового регулювання відносин неспроможності. Заслугує на увагу ряд останніх публікацій, в яких розглянуто окремі проблеми процесуального регулювання відносин неспроможності. Так, предметом дослідження О.Квасницької та С.Райчевої була сутність та особливості застосування відокремленого провадження у справах про банкрутство) [4]. Р. Поляков досліджуючи принципи відносин банкрутства звернувся до обґрунтування дії принципу всеспільності як основоположного (базисного) принципу відносин неспроможності [5]. В. Дуткою було звернуто увагу на деякі недоліки норм КУЗПБ та процесуальні особливості розгляду справ про банкрутство) [6]. Разом із тим, виникає нагальна необхідність у дослідженні норм КУЗПБ як одного із джерел господарського процесуального права і з'ясуванні його призначення та місця в системі нормативно-правового регулювання процесуальних відносин неспроможності.

Постановка завдання. Метою даної статті є виявлення проблем процесуального регулювання відносин неспроможності, що викликані зокрема наявністю недоліків норм кодифікованого акта – КУЗПБ як одного з джерел господарського процесуального права. Для досягнення цієї мети необхідно з'ясувати особливості нормативно-правового регулювання процесуальних відносин неспроможності, визначити роль КУЗПБ у забезпеченні такого регулювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. ГПК України, визначаючи коло законодавчих актів, відповідно до яких здійснюється судочинство в господарських судах, відносить до таких актів Конституцію України, власне ГПК України, Закон України «Про міжнародне приватне право», Закон про банкрутство та міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Не зважаю-

чи на тривале зволікання законодавця із внесенням відповідних змін до ГПК судова практика виходить із того, що КУзПБ після введення його у дію у жовтні 2019 року є тим спеціальним нормативним актом який регулює правовідносини неспроможності (банкрутства)

Аналіз складу норм КУзПБ свідчить, що у цьому нормативному акті зосереджено матеріально – правові норми, процедурні норми та процесуальні норми. Необхідність включення до одного нормативного акту різних за галузеву належністю норм викликана складним характером суспільних відносин неспроможності, які є об'єктом правового регулювання. При цьому слід враховувати, що матеріально-правові норми неспроможності знаходяться і в інших правових актах, зокрема Цивільному кодексі України та Господарському кодексі України. Що стосується процесуальних норм, то поряд з нормами КУзПБ для розгляду справ про банкрутство, застосовуються норми ГПК України, який є основним джерелом Господарського процесуального права. Оскільки КУзПБ містить процесуальні норми, які при розгляді справ про банкрутство застосовуються в господарському судочинстві, то цілком обгрунтовано цей нормативно-правовий акт може бути віднесений до джерел господарського процесуального права [7, с. 19].

Питання пошуку оптимальної структури джерел правового регулювання відносин неспроможності раніше було предметом дослідження фахівців. Так, В.В. Джузь пропонував матеріальні норми неспроможності розташувати у Господарському кодексі України, процесуальні – у Господарському процесуальному кодексі України, а норми про систему конкурсного управління в окремому законі. При цьому, до норм про систему конкурсного управління він відносить норми, які забезпечують реалізацію процедур провадження у справах про банкрутство [8, с. 236–237] В.С. Щербина вважав за необхідне зосередити у новому Господарському процесуальному кодексі норми, які б регулювали позовне провадження, провадження у справах про банкрутство та інші форми судового провадження [9, с. 17]. Необхідність вжиття заходів з кодифікації законодавства про неспроможність та викладення відповідних правових норм в окремому нормативно-

му акті – Кодексі про неспроможність була обгрунтована Б.М. Поляковим. При цьому, він пропонував у зазначеному кодексі передбачити окрему главу, яка б регулювала процесуальні питання неспроможності [10, с. 77]. Автором даного дослідження раніше зверталась увага на те, що стан законодавчого процесу та відсутність концептуальних підходів у реформуванні інституту неспроможності не давали підстав для негайного втілення в життя ідеї кодифікації відповідного законодавства [11, с. 233].

Пропозиція Б.М. Полякова щодо кодифікації законодавства про банкрутство частково знайшла своє втілення у новому нормативному акті – КУзПБ. Так, цей Кодекс не має окремої структурної частини, яка б містила процесуальні норми неспроможності. Разом із тим процесуальні норми були розміщені в усіх чотирьох книгах КУзПБ.

Процесуальні норми КУзПБ є спеціальними нормами, що встановлюють правила розгляду справ про банкрутство (неспроможність). При цьому, розгляд таких справ знаходиться в юрисдикції господарських судів, які при здійсненні судочинства мають керуватися нормами ГПК України. Загальні норми ГПК України відтворюють функціональне призначення господарського процесу, його задачі та принципи. Таким чином норми ГПК України співвідносяться з процесуальними нормами КУзПБ як загальні та спеціальні норми. Крім цього, для розгляду в межах справи про банкрутство спорів за участю боржника мають застосовуватися норми ГПК, які регулюють здійснення позовного провадження, що передбачено ст. 7 КУзПБ.

В. Радзивілюк звертає увагу, що необхідність у спеціальному законодавстві обумовлена об'єктивною потребою особливого регулювання, яка реалізується за допомогою визначеного інструментарію і встановлює інші правила по відношенню до загальних положень ГПК, ЦК та інших законодавчих актів. [12, с. 539]. Необхідність в окремих правилах розгляду справ викликана особливим суб'єктивним складом учасників справи про банкрутство, побудовою провадження у справі на конкурсі всіх кредиторів, застосуванні до боржника судових процедур банкрутства (неплатоспроможності). Відповідність процедури розгляду справ про банкрутство конструкції судового провадження

проявляється у встановленні процесуального порядку, що характеризується послідовністю дій суду та учасників справи про банкрутство. Цей процесуальний порядок включає: вимоги до змісту і порядку подачі заяви про відкриття провадження у справі; порядок виявлення кредиторів; правила розгляду заяв кредиторів; порядок застосування до боржника судових процедур банкрутства, підстави та порядок розгляду заяв про визнання недійсними угод боржника та інше. Одже, сукупність процесуальних дій у справах про банкрутство (неплатоспроможність) та умови їх здійснення істотно відрізняються від таких дій та умов у інших видах судових проваджень. Слід погодитися з Д. Луспеником, що той підхід, згідно з яким процесуальна форма має бути уніфікована у всіх справах не відповідає сучасним реаліям, які спостерігаються у процесі удосконалення нормативно-правового регулювання процесуальної діяльності, а також концептуальним підходам до розв'язання проблеми створення оптимальної моделі судочинства [13, 38].

Знаходження процесуальних норм, що регулюють відносини неспроможності у різних нормативно-правових актах – КУзПБ та ГПК породжує проблему забезпечення відповідності спеціальних процесуальних норм загальним. Оскільки ГПК встановлює порядок здійснення судочинства в господарських судах, то запровадження будь-якого іншого, ніж передбачено ГПК порядку розгляду справ і його регламентацію в окремому нормативному акті обов'язково має бути узгоджено з нормами ГПК. Автором раніше пропонувалось внести зміни до ст. 12 ГПК з метою визначення провадження у справі про банкрутство в якості самостійного виду (форми) провадження за правилами якого розглядаються справи про банкрутство (неплатоспроможність) [14, с. 53]. Необхідність вказаних змін пов'язана із тим, що в ГПК не визначено окремої форми судового провадження для розгляду справ про банкрутство та цей розгляд передбачено здійснювати за правилами позовного провадження. Фактично розгляд справ про банкрутство за правилами позовного провадження є неможливим, оскільки для такого розгляду необхідні інші процесуальні правила. Підтримуючи необхідність приведення ст. 12 ГПК України у відповідність до положень

КУзПБ, О.Квасніцька та С.Райчева слушно пропонують відобразити у частині 6 даної статті факт наявності крім основного провадження у справах про банкрутство, яке здійснюється за правилами КУзПБ, також і додаткового – відокремленого провадження, призначеного для розгляду майнових спорів. При цьому вони звертають увагу, що одна категорія таких спорів розглядається за правилами спрощеного позовного провадження (де сторона не набуває статусу учасника справи про банкрутство), а інша – розглядається у межах судових процедур, де заявник є учасником провадження [4, с. 114]. Необхідність зосередження в межах справи про банкрутство розгляду спорів за участю боржника підтримується дослідниками правовідносин неспроможності та судовою практикою, оскільки така концентрація розгляду спорів має сприяти досягненню визначеної в преамбулі КУзПБ мети – задоволення вимог кредиторів. Так, Р. Поляков зазначає, що розгляд справ про банкрутство охоплюється поняттям «*Judicium universale*» тобто є комплексним судовим процесом, який об'єднує в одну процедуру всю сукупність проваджень стосовно питань, вимог, претензій та спорів, пов'язаних із надзором, контролем, розподілом або експлуатацією спільного майна боржника, що підлягають вирішенню судом. В результаті здійснення аналізу універсального судового провадження ним сформульовано принцип всеспільності, за яким спільність кредиторів в універсальному судовому провадженні за допомогою арбітражного керуючого та під судовим наглядом має право задовольнити відповідно до черговості та привілеїв свої заявлені та визнані судом вимоги за рахунок спільного майна, відступленого їхнім спільним боржником [5, с. 209]. Вирішення в межах справи про банкрутство спорів, стороною яких є боржник передбачено ст. 7 КУзПБ. При цьому нормою частини другої цієї статті визначено перелік таких спорів. Проте, цей перелік має бути узгоджений із нормою п.8 частини першої статті 20 ГПК, яка визначає юрисдикцію господарських судів щодо розгляду справ, у спорах з вимогами до боржника, відносно якого відкрито провадження у справі про банкрутство. Адже, не можуть в межах справи про банкрутство розглядатися спори у справах, які не відно-

сяться до юрисдикції господарського суду або їх розгляд передбачений ГПК у іншому судовому провадженні. А. Бутирський звертає увагу, що застосування правових норм ГПК України обумовлено тим, що КУзПБ не повною мірою забезпечує правове регулювання процедури банкрутства з процесуальних питань[15, 35].

Автори кодексу намагались слідувати вітчизняним традиціям кодифікації та побудувати його за пандектною системою, яка передбачає наявність загальної і спеціальної частини. Загальна частина КУзПБ містить визначення термінів, які вживаються у Кодексі, що надає можливість пересвідчитися у особливому характері правовідносин банкрутства. Ці особливості, зокрема пов'язані із вживанням вказаних термінів у значенні, передбаченому для цілей КУзПБ. В процесуальному відношенні першочергове значення має визначення суб'єктів правовідносин неспроможності, які в Кодексі іменуються учасниками у справі про банкрутство (неплатоспроможність). Такими учасниками є насамперед сторони у справі, якими являються конкурсні кредитори (голова комітету кредиторів), забезпечені кредитори, боржник (банкрут). Поряд із сторонами слід звернути увагу на такого специфічного обов'язкового учасника справи як арбітражний керуючий. Крім прямо визначених учасників справи, КУзПБ передбачає наявність інших учасників, щодо прав або обов'язків яких існує спір. В зв'язку із цим є необхідним у загальній частині КУзПБ визначити процесуальний статус таких інших учасників у справі про банкрутство, зміст їх процесуальних прав та обов'язків. Норми статті 8 КУзПБ мають бути узгоджені із нормами Глави 2 ГПК України, що визначають юрисдикцію господарських судів. Разом із тим, саме у цій статті слід відобразити наявність такої процесуально-правової конструкції як відокремлене провадження з розгляду спорів за участю боржника. Загальна частина КУзПБ не містить переліку та змісту принципів відносин неспроможності у т.ч. процесуальних. Проте без врахування таких спеціальних принципів не можливо досягти цілей здійснення провадження у справі про банкрутство. КУзПБ не містить правил застосування процесуальних норм за наявності колізій між нормами КУзПБ та ГПК.

Як і будь-який процесуальний Кодекс КУзПБ містить порядок здійснення судового провадження, що включає зміст процесуальних дій, які мають бути вчинені судом та іншими учасниками провадження. При цьому, фактично ми можемо говорити про наявність особливостей у порядку здійснення провадження у справі про банкрутство юридичної особи та провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи. Наявність особливостей цих проваджень проявляється вже у різних вимогах до заяви про відкриття справи та доданих до неї доказів. Також у цих провадженнях до боржника юридичної особи і боржника фізичної особи застосовуються різні судові процедури. На жаль законодавцю у КУзПБ не вдалося вибудувати послідовну систему процесуальних дій та процесуальних відносин відповідних проваджень від вирішення судом питання про прийняття заяви до розгляду до закриття провадження у справі. Об'єктивні труднощі пов'язані з необхідністю застосування до боржників в процесі розгляду справи відповідних судових процедур і викладенням процесуальних норм у відповідних розділах. Особливе значення для розгляду справи має стадія прийняття заяви до розгляду та відкриття провадження у справі про банкрутство. Проте, Кодекс не містить підстав залишення без руху заяви про банкрутство юридичної особи, посилаючись на визначення таких підстав у ГПК, не зважаючи на особливості складу доказів у справі про банкрутство. Процесуальна дія щодо залишення без руху заяви фізичної особи про неплатоспроможність взагалі не передбачена нормами Кодексу, що має ознаки дискримінації в порівнянні з особою юридичною. Існує ряд інших недоліків процесуального регулювання КУзПБ провадження у справі про банкрутство. Наявність таких недоліків призвела до необхідності внесення численних змін до КУзПБ, якими виправлено ряд помилок і неточностей допущених в законодавчому акті. Б.Поляков та В.Радзивілюк звертають увагу на те, що законодавець при вдосконаленні правового регулювання відносин банкрутства має зважати на результати доктринальних досліджень у цій сфері, спрямовані на вирішення глобальних завдань із відновлення платоспроможності насамперед суб'єктів господарюван-

ня і врегулювання боргових зобов'язань громадян[16 с14]. Таким чином, в умовах наявності значних недоліків КУзПБ у процесуальному регулюванні відносин неспроможності, незгодження його з нормами ГПК України виникає нагальна необхідність у продовженні наукових пошуків, врахуванні у нормотворчій діяльності результатів наукових досліджень у цій сфері.

Висновки. Основним джерелом господарського процесуального права виступає Господарський процесуальний кодекс України. Проте, складний характер правовідносин неспроможності викликає необхідність зосередження у одному нормативному акті – КУзПБ матеріально-правових, процедурних та процесуальних норм. Оскільки КУзПБ містить процесуальні норми, які при розгляді справ про банкрутство застосовуються в господарському судочинстві, то цілком правомірно цей нормативно-правовий акт розглядати в якості одного із джерел господарського процесуального права. Процесуальні норми КУзПБ є спеціальними нормами, що встановлюють правила розгляду справ про банкрутство (неплатоспроможність). Разом із тим розгляд таких справ має здійснюватись з урахуванням загальних норм Господарського процесуального кодексу України(ГПК), які визначають завдання та основні засади господарського судочинства. Знаходження процесуальних норм, які регу-

люють відносини неспроможності у різних нормативно-правових актах – КУзПБ та ГПК породжує проблему забезпечення відповідності спеціальних процесуальних норм загальним. З введенням в дію КУзПБ законодавцем не було одночасно внесено відповідні зміни до ГПК, що утруднює ефективне застосування процесуальних норм. Відсутність серед визначених ст. 12 ГПК форм господарського судочинства такої окремої форми як провадження у справах про банкрутство перешкоджає усвідомленню необхідності узгодження процесуальних норм КУзПБ та ГПК. В умовах широкого застосування норм ст.7 КУзПБ про розгляд спорів у відокремленому провадженні в межах справи про банкрутство особливе значення набуває узгодження норм цієї статті, із нормами ст.20 ГПК, якою встановлено юрисдикцію господарських судів щодо розгляду справ.

Процесуальні норми КУзПБ не забезпечують достатньої правової регламентації для здійснення судового провадження у справах про банкрутство, про що свідчить внесення чисельних змін та доповнень до цього Кодексу. В зв'язку із наведеним виникає необхідність вжиття заходів із системного вдосконалення норм КУзПБ як джерела господарського процесуального права, з урахуванням наукових досліджень у цій сфері, зокрема і доктринальних положень конкурсного процесу

ЛІТЕРАТУРА

1. Господарський процесуальний кодекс України. У редакції Закону № 2147-VIII від. 03.10.2017. *ВВР*. 2017, № 48, ст. 436.
2. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом». В редакції Закону № 4212-VI від 22.12.2011 р. *ВВР*, 2012, №32-33, ст. 413.
3. Кодекс України з процедур банкрутства. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2019. № 19, ст. 74.
4. Квасніцька О., Райчева С. Генезис відокремленого провадження у справах про банкрутство. *Право України*. 2023. № 11. С. 102–115.
5. Поляков Р. Принцип всеспільності як основоположний (базисний) принцип відносин банкрутства (неплатоспроможності). *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 10. С. 202–210.
6. Дутка В. Процесуальні особливості розгляду справ про банкрутство. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 10. С. 176–178.
- 7 Васильєв С.В., Попович С.М. Господарське судочинство України : підручник. Київ : Алерта, 2023. 394 с.
8. Джуль В.В. Інститут неспроможності: світовий досвід розвитку і особливості становлення в Україні : монографія. Видання друге. К. : Юридична практика, 2006. 384с.
- 9.Щербина В.С. Деякі проблеми удосконалення господарського і господарського процесуального законодавства. *Право України*. 2010. № 8. С. 13–18.
- 10.Поляков Б. М. Законодавство України про банкрутство: теорія та практика його застосування Київ : ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2011. 240 с.
11. Вечірко І.О. Особливості процесуального регулювання провадження у справах про банкрутство. Наукові записки: серія «Право». Випуск 6. Острог. Видавництво Національного університету «Острозька академія». 2005. С. 228–234.

12. Радзівілюк В. Правове регулювання банкрутства. Господарське право (Загальна частина) : підручник / за ред. В.С. Щербини, В.В. Рєзнікової. Київ : Видавництво Ліра-К, 2023. С. 533–585.

13. Луспенік Д. Ідеальний процесуальний кодекс: яким він має бути? Україна на шляху до Європи: реформа цивільного процесуального законодавства. Зб. наук. праць. Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 7 лип. 2017 р.) за заг. ред. І. О. Ізарової, Р. Ю. Ханік-Посполітак. Київ : ВД Дакор, 2017. С. 36–47.

14. Вечірко І. Особливості правового регулювання провадження у справах про банкрутство як окремої форми господарського судочинства. Збірка наукових статей та судової практики Верховного Суду щодо застосування Кодексу України з процедур банкрутства / за загальною редакцією д.ю.н., судді Верховного Суду С.В. Жукова. Київ: Алерта, 2021. С. 45–53.

15. Бутирський А. Класифікація строків у процедурі банкрутства. *Право України*. 2021. № 4. С. 33–42.

16. Поляков Б., Радзівілюк В. Доктрина конкурсного процесу. *Право України*. 2021. № 4. С. 13–22.